



[periplanomeni.blogspot.com](http://periplanomeni.blogspot.com)

Στον Ιταλικό Νότο, στην περιοχή της Απουλίας και της Καλαβρίας βρίσκεται μια Ελλάδα ξεχασμένη, με την πιο γλυκιά, την πιο τραγουδιστή ελληνική που μιλήθηκε ποτέ, την Griko... Διαφορετικές και αντικρουόμενες απόψεις έχουν κατά καιρούς εκφραστεί για τους ελληνόφωνους πληθυσμούς της Κάτω Ιταλίας κυρίως λόγω έλλειψης ιστορικών στοιχείων.

Ο γνωστός γλωσσολόγος Γ. Χατζιδάκης εντόπισε κοινά γλωσσολογικά στοιχεία ανάμεσα στη δωρική διάλεκτο και στα γκρεκάνικα και κατέληξε στο συμπέρασμα της γλωσσικής συνέχειας. Άλλοι γλωσσολόγοι υποστηρίζουν τη βυζαντινή προέλευση των ελληνόφωνων και άλλοι θεωρούν ότι η αλήθεια βρίσκεται κάπου ανάμεσα. Θεωρούν δηλαδή, ότι υπήρχε κάποιος αρχικός πυρήνας ελληνοφώνων ο οποίος ενισχύθηκε στα βυζαντινά χρόνια. Τα ελληνόφωνα χωριά εντοπίζονται στις περιοχές της Απουλίας και της Καλαβρίας. Συγκεκριμένα τα ελληνόφωνα χωριά της Απουλίας βρίσκονται νότια της πόλης του Lecce και είναι τα εξής : η Καλημέρα, το Μαρτάνο, το Καστριγιάνο ντέι Γκρέτσι, το Μαρτινιάνο, το Τζολίνι, το Σολέτο, η Στερνατία και το Μελπινιάνο. Τα ελληνόφωνα χωριά της Καλαβρίας βρίσκονται βορειοδυτικά του Ρέτσιο, μια από τις φτωχότερες περιοχές ολόκληρης της Ευρώπης. Τα χωριά αυτά είναι : Αμυγδαλέα, το Γκαλλιτσιανό, η Μπόβα, το Ροκαφόρτε ντελ Γκρέκο, το Ροχούντι, το Πεντιτάτιλο και το χωριό του Ροχούντι. Ιδιαίτερα γνωστά είναι τα ελληνόφωνα χωριά για τη μουσική τους παράδοση. Τα ελληνόφωνα τραγούδια του Σαλέντο τραγουδιούνται με δυο φωνές και περιλαμβάνουν νανουρίσματα, μοιρολόγια και τραγούδια της δουλειάς και της αγάπης. Τραγουδιούνται με συνοδεία κιθάρας, ταμπορέλο, οργανέτο

και ακορντεόν. Χαρακτηριστικά είναι τα τραγούδια εκείνα που σχετίζονται με το τσίμπιμα αράχνης τα λεγόμενα tarantela pitsika. Στην προσπάθεια μας να εντοπίσουμε τα χαρακτηριστικά της griko, ο Filippo Violi, φιλόλογος και συγγραφέας από την Κάτω Ιταλία, μας παρέπεμψε στο διαδίκτυο και συγκεκριμένα στην ιστοσελίδα του Πολιτιστικού Συλλόγου "Οδυσσέας", ενός δραστήριου συλλόγου ελληνοφώνων της Bona Marina. Το κείμενο που βρήκαμε εκεί είναι το εξής: "Agarimèna leddhìdia ce agarimèni fili an ton cosmo, "KALOS IRTHETE" sto web-site tu sillògu "Odiseas" ce tu còmbu "Megàli Ellàda". Se tundi merìa tis Kalavrìa èchi acomì pende chorìa pu i jieri platèggusi grèka: to Vuni, to Gaddhicianò, o Vùa, o Jalò tu Vùa ce to Richùdi. Ma arte manachà i jèri platèggusi greko ce i glossa dikìma stèki pethènonda ligo ligo, imèran imèra. Emì-s- imaste i telestèi Greci an tin Kalavrìa ce ta rappùdia dikàma ìrtasi òde dio chigliàde ce estacòssia chrònia apìssu. Ma o kerò, to zzèrome, kigliàzi òla ta pràmata, ciòla tin dìnami tos athòpo to plèn megàlo. Ma stin Kalavrìa, dè! Jatì den mas emìriae o kerò, den mas emìriae mia thàlassa amètristi ce den mas emìriae i zulìa tos athròpo. Echi chrònia ce chrònia tòssa ti i glòssama ejàne òde, se tunda chorìa, ce àrte, pos ìpame, stèki pethènonda, ma i Greci tis Kalavrìa tin cratùsi acomì stin cardìa dikìndo. Simero thàmme den èchome plèo ola ta lòja tis glòssa ma èchome ton idio ema, èchome acomì tin idia cultura, ton idio soma, ton idio ammiàlò ce èchome pànda tin Ellàda stin cardìa-ma. Jàsto emì, me to sillogo "Odiseas" ce me ton combo "Megali Ellada", pèrrome ghiro ghiro ston cosmo, ta tragùdia-ma ce ta chorèmmata dikàma, jatì i glòssa-ma ce i cultùra-ma èchi na zi panda!" Πρόκειται πραγματικά για ένα κείμενο πρωτόγνωρο για πολλούς από εμάς. Αρκετό όμως για να αποδείξει πως η griko είναι γλώσσα καθαρά ελληνική. Ευχαριστούμε πολύ τον Filippo Violi για την ιστοσελίδα που μας υπέδειξε. Πρόκειται για την [www.webalice.it/zorbagreco](http://www.webalice.it/zorbagreco)

Όταν κάποτε φύγω από τούτο το φως θα ελιχθώ προς τα πάνω όπως ένα ρυάκι που μουρμουρίζει. Κι αν τυχόν κάπου ανάμεσα στους γαλάζιους διαδρόμους συναντήσω αγγέλους, θα τους μιλήσω ελληνικά, επειδή δεν ξέρουνε γλώσσες. Μιλάνε μεταξύ τους με μουσική.

### N. Βρεττάκος

-----

"Ξένη δεν είσαι εσύ εδώ στην Καλημέρα" Με αυτά τα λόγια οι δημότες της κωμόπολης Καλημέρα "καλωσόρισαν" τη μαρμαρίνη προτομή που τους έστειλε ο Δήμος Αθηναίων το 1957, μετά από σχετικό αίτημα του τότε δημάρχου της απουλιανής ελληνόφωνης κωμόπολης Καλημέρα Τζιανίνο Απρίλε. Τέτοιες ιστορικές λεπτομέρειες, αλλά και όλα τα άλλα ιστορικά, κοινωνικά και γεωγραφικά στοιχεία που αφορούν έναν απαιτητικό επισκέπτη, πολλές έγχρωμες φωτογραφίες μαζί με ακριβείς γεωγραφικούς χάρτες και σχεδιαγράμματα πόλεων και αρχαιολογικών χώρων, περιλαμβάνονται στον ταξιδιωτικό οδηγό Κάτω Ιταλία-Μεγάλη Ελλάδα. Από τη Γρετσία Σαλεντίνα της Απουλίας, μέχρι τη Μποβεζία της Καλαβρίας και από το Μεταπόντιο της Λουκανίας έως την Πομπηία της Καμπανίας, η μακραίωνη ιστορία της Κάτω Ιταλίας αποτυπώνεται γλαφυρά και με ακρίβεια στον ταξιδιωτικό οδηγό. Ο συγγραφέας του οδηγού, Roberto Aprile, ο οποίος προέρχεται από ελληνόφωνη οικογένεια της Κάτω Ιταλίας, μας ξεναγεί στο πλούσιο μωσαϊκό της περιοχής, στην αρχαιολογία, την ιστορία, τους θρύλους και τις παραδόσεις, τη μουσική και τα τραγούδια της. Σημαντικό βάρος δίνεται στην παρουσίαση του αρχαίου ελληνικού

παρελθόντος πόλεων και χωριών αλλά και στο σήμερα των ελληνόφωνων περιοχών. Στην Απουλία συναντούμε τους Γρέγους της Γρετσία Σαλεντίνα, μιας περιοχής που ξεκινά νοτίως του Λέτσε και περιλαμβάνει εννέα δήμους, μεταξύ αυτών της πόλης με το ελληνικότατο όνομα Καλημέρα. Ελληνόφωνους συναντούμε και στα χωριά της Μποβεζία, στην Καλαβρία, ανάμεσά τους το Γκαλιτσιανό, όπου πολλοί από τους ηλικιωμένους κατοίκους του κρατούν ζωντανή τη γλώσσα. Η Καλαβρία, η φτωχότερη των περιφερειών της Ιταλίας, είναι η Βρεττία των αρχαίων Ελλήνων, όπου άνθησαν αποικίες όπως ο Κρότων, το Ιπώνιον, η Σύβαρις, το Ρήγιον, οι Επιζεφύριοι Λοκροί... Με τον ταξιδιωτικό οδηγό ανά χείρας, η ξενάγηση στο Λέτσε, την "Αθήνα της Απουλίας" θα γίνει πιο συναρπαστική, το ίδιο και στην πρωτεύουσα της Μεγάλης Ελλάδας, τον Τάραντα, τη Σάντα Μαρία ντι Λέουκα-Λευκή Άκρα, τον Υδρούντα ή Ότραντο καθώς και στην πληθώρα των πόλεων της Νότιας Ι

πηγή <http://www.epirusglobal.gr/>